

روایات شیعه و سنی درباره دفن شبانه حضرت زهرا(س) چه می گویند؟

می گویند فاطمه را شبانه دفن کرده اند، خوب این به خاطر وصیت حضرت فاطمه به اسماء بنت عمیس، بود که نمی خواست اندازه جسدش را نامحرم ببیند.

می گویند فاطمه را شبانه دفن کرده اند، خوب این به خاطر وصیت حضرت فاطمه به اسماء بنت عمیس، بود که نمی خواست اندازه جسدش را نامحرم ببیند.

دفن شبانه، نماز بدون حضور و اطلاع خلیفه، قبر پنهان، اسراری است که در درون خود پیامها دارند. درست است که فاطمه این چنین خواست و این گونه وصیت کرد؛ ولی چه اتفاقی افتاده است که زهرا سلام الله علیها وصیت تاریخی اش را با این درخواستها به پایان می برد؟!

مگر نه این است که خشم و ناراحتی اش را نسبت به دشمنانش اظهار می کند و در واقع چندین پرسش را در برابر نگاههای تیز بین مورخان و آیندگان می گذارد تا به پرسند: چرا قبر فاطمه پنهان است؟ و چرا دختر پیامبر شبانه و پنهانی دفن شد؟ و چرا علی علیه السلام بدون اطلاع خلفاء بر وی نماز خواند؟ ...

آیا کسی که جانشین پیامبر بود (آن گونه که خود ادعا کرده اند) شایستگی نماز خواندن بر وی را نداشت؟

آری، فاطمه وصیت کرد که او را شبانه دفن نموده و هیچ یک از کسانی را که بر وی ستم کرده اند، خبر نکنند، و این بهترین سند برای شیعه است تا ثابت کنند که صدیقه شهیده مظلوم از دنیا رفته و از افرادی که بر وی ستم کرده اند، هرگز راضی نشده است. روایات فراوانی در کتابهای شیعه و سنی بر این مطلب دلالت دارد که به اختصار چند روایت را ذکر می کنیم:

دفن شبانه، در روایات اهل سنت:

محمد بن اسماعیل بخاری می نویسد:

وَعَاشَتْ بَعْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سِتَّةَ أَشْهُرٍ فَلَمَّا تَوَفَّيَتْ دَفَنَهَا زَوْجُهَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي تَالِبٍ وَلَمْ يُؤْذِنْ بِهَا أَبَا بَكْرٍ وَصَلَّى عَلَيْهَا.

فاطمه زهرا سلام الله علیها، شش ماه پس از رسول خدا (ص) زنده بود، زمانی که از دنیا رفت، شوهرش علی علیه السلام او را شبانه دفن کرد و جناب ابوبکر را با خبر نساخت.

البخاری الجعفی، محمد بن اسماعیل أبو عبدالله (متوفای 256هـ)، صحیح البخاری، ج 4، ص 1549، ح 3998، کتاب المغازی، باب غزوة خیبر، تحقیق د. مصطفى ديب البغا، ناشر: دار ابن کثیر، الیمامة - بیروت، الطبعة: الثالثة، 1407 - 1987. ابن قتیبه دینوری در تأویل مختلف الحدیث می نویسد:

وقد طالبت فاطمة رضي الله عنها أبا بكر رضي الله عنه بميراث أبيها رسول الله صلى الله عليه وسلم فلما لم يعطها إياه حلفت لا تكلمه أبداً وأوصت أن تدفن ليلاً ليلاً يحضرها فدفنت ليلاً.

حضرت فاطمه(س) از جناب ابوبکر میراث پدرش را خواست، ابوبکر نپذیرفت، قسم خورد که دیگر با او (ابو بکر) سخن نگوید و وصیت کرد که شبانه دفن شود تا او (ابوبکر) در دفن وی حاضر نشود.

الدینوری، أبو محمد عبد الله بن مسلم ابن قتیبة (متوفای 276هـ)، تأویل مختلف الحدیث، ج 1، ص 300، تحقیق: محمد زهری النجار، ناشر: دار الجیل، بیروت، 1393هـ 1972م.

عبد الرزاق صنعانی می نویسد:

عن بن جريج وعمر بن دينار أن حسن بن محمد أخبره أن فاطمة بنت النبي صلى الله عليه وسلم دفنت بالليل قال فرّ بها علي من أبي بكر أن يصلّي عليها كان بينهما شيء.

فاطمه دختر پیامبر شبانه به خاک سپرده شد، تا جناب ابوبکر بر وی نماز نخواند؛ چون بین آن دو اتفاقاتی افتاده بود. و در ادامه نیز می گوید:

عبد الرزاق عن بن عيينة عن عمرو بن دينار عن حسن بن محمد مثله الا أنه قال أوصته بذلك

از حسن بن محمد بن نیز همانند این روایت نقل شده است؛ مگر این که در این روایت قید شده است که خود فاطمه این چنین وصیت کرده بود.

الصنعانی، أبو بكر عبد الرزاق بن همام (متوفای 211هـ)، المصنف، ج 3، ص 521، حدیث شماره 6554 و حدیث شماره: 6555، تحقیق حبيب الرحمن الأعظمی، ناشر: المكتب الإسلامي - بیروت، الطبعة: الثانية، 1403هـ.

و ابن بطلال در شرح صحیح بخاری می نویسد:

أجاز أكثر العلماء الدفن بالليل... ودفن علی بن أبی طالب زوجته فاطمة ليلاً، فرّ بها من أبي بكر أن يصلّي عليها، كان بينهما شيء. اکثر علما دفن جنازه را در شب اجازه داده اند. علی بن ابوطالب، همسرش فاطمه را شبانه دفن کرد تا ابوبکر به او نماز نخواند؛ چون بین آن دو اتفاقاتی افتاده بود.

إبن بطلال البکری القرطبی، أبو الحسن علی بن خلف بن عبد الملك (متوفای 449هـ)، شرح صحیح البخاری، ج 3، ص 325، تحقیق: أبو تمیم یاسر بن إبراهیم، ناشر: مكتبة الرشد - السعودية / الرياض، الطبعة: الثانية، 1423هـ - 2003م.

ابن أبی الحدید به نقل از جاحظ (متوفای 255) می نویسد:

وظهرت الشکية، واشتدت الموجهة، وقد بلغ ذلك من فاطمة (عليها السلام) أنها أوصت أن لا يصلّي عليها أبوبکر.

شکایت و ناراحتی فاطمه (از دست غاصبین) به حدی رسید که وصیت کرد جناب ابوبکر بر وی نماز نخواند. ابن ابی الحدید المدائنی المعتزلی، أبو حامد عز الدین بن هبة الله بن محمد بن محمد (متوفای 655 هـ)، شرح نهج البلاغة، ج 16، ص 157، تحقیق محمد عبد الکریم النمری، ناشر: دار الکتب العلمیة - بیروت / لبنان، الطبعة: الأولى، 1418 هـ - 1998 م. و در جای دیگر می نویسد:

وأما إخفاء القبر، وکتمان الموت، وعدم الصلاة، وکل ما ذکره المرتضی فیہ، فهو الذی يظهر ویقوی عندی، لأن الروایات به أكثر وأصح من غیرها، وكذلك القول فی موجدتها وغضبها.

مخفی کردن مرگ فاطمه (سلام الله علیها) و محل دفن او و نماز نخواندن جناب ابوبکر و جناب عمر و هر آن چه که سید مرتضی گفته است، مورد تأیید و قبول من است؛ زیرا روایات بر اثبات این موارد صحیح تر و بیشتر است و همچنین ناراحتی و خشم فاطمه بر شیخین نزد من از اقوال دیگر اعتبار بیشتری دارد.

شرح نهج البلاغة، ج 16، ص 170.

دفن شبانه در روایات شیعه:

هر چند که سبب وصیت صدیقه طاهره در میان شیعیان مشخص و اجماعی است؛ اما در عین حال به یک روایت و سخن اشاره می کنیم.

مرحوم شیخ صدوق در علت دفن شبانه آن حضرت می نویسد:

عَنْ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي حَمَزَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَأَيِّ عِلَّةٍ دُفِنَتْ فَاطِمَةُ (عليها السلام) بِاللَّيْلِ وَلَمْ تُدْفَنْ بِالنَّهَارِ قَالَ لِأَنَّهَا أَوْصَتْ أَنْ لَا يُصَلِّيَ عَلَيْهَا رَجُلٌ [الرَّجُلَان].

علی بن ابوحمزه از امام صادق علیه السلام پرسید: چرا فاطمه را شب دفن کردند نه روز؟ فرمود: فاطمه سلام الله علیها وصیت کرده بود تا در شب وی را دفن کنند تا جناب ابوبکر و عمر بر جنازه آن حضرت نماز نخوانند.

الصدوق، أبو جعفر محمد بن علی بن الحسین (متوفای 381 هـ)، علل الشرایع، ج 1، ص 185، تحقیق: تقدیم: السید محمد صادق بحر العلوم، ناشر: منشورات المكتبة الحيدرية ومطبعتها - النجف الأشرف، 1385 - 1966 م.

مرحوم صاحب مدارک رضوان الله تعالی علیه می گوید:

إنَّ سبب خفاء قبرها (عليها السلام) ما رواه المخالف والمؤالف من أنها (عليها السلام) أوصت إلى أمير المؤمنين (عليه السلام) أن يدفنها ليلاً لئلا يصلی علیها من آذاها ومنعها میراثها من أبيها (صلى الله عليه وآله وسلم).

علت مخفی بودن محل دفن فاطمه سلام الله علیها آن گونه که مخالف و موافق نقل کرده اند این است که آن حضرت به امیرمؤمنان علیه السلام سفارش کرد تا او را شبانه دفن کند تا آنان که او را اذیت کرده و از ارث پدرش محروم کرده بودند بر وی نماز نخوانند.

الموسوی العاملی، السید محمد بن علی (متوفای 1009 هـ)، مدارک الأحکام فی شرح شرائع الاسلام، ج 8، ص 279، نشر و تحقیق مؤسسة آل البيت عليهم السلام لإحياء التراث، الطبعة: الأولى، 1410 هـ.

نتیجه:

با توجه به مدارک موجود و اعتراف بزرگان اهل سنت، دلیل دفن شبانه آن حضرت وصیت آن حضرت بود که نمی خواست افرادی که بر او ستم کرده اند، بر جنازه اش نماز بخوانند و با این کار خشم خود را از غاصبان خلافت جاودانه ساخت.